

Souhrnná teritoriální informace:

Arménie

Zastupitelský úřad 27. 5. 2024 10:01

Arménie je sekulární křesťanský stát v oblasti Jižního Kavkazu. Rozlohou i počtem obyvatel je Arménie nejmenší ze tří zemí Jižního Kavkazu. Ve své novodobé podobě vznikla po rozpadu Sovětského svazu v roce 1991. Je to vnitrozemský stát, hraničí na severu s Gruzíí, na západě s Tureckem, na jihu s Íránem, na východě s Ázerbájdžánem a na jihozápadě s ázerbájdžánskou enklávou Nachičevan. Hranice s Tureckem a Ázerbájdžánem jsou dlouhodobě uzavřeny.

Po tzv. sametové revoluci z roku 2018 se Arménie přeměnila z oligarchické semi-demokracie až autokracie na demokratickou parlamentní republiku. Výkonnou moc má vláda v čele s premiérem, parlament je jednokomorový (mimořádné parlamentní volby proběhly v červnu 2021). Hlavním bezpečnostním i zahraničně-politickým tématem zůstávají i nadále spory s Ázerbájdžánem. Po zabrání Náhorního Karabachu Ázerbájdžánem v září 2023 je v současné době na pořadu dne jednání o demarkaci/delimitaci společné hranice.

Arménie je závislá na obchodních svazcích s Íránem a zejména s Gruzíí, přes niž je realizována velká většina obchodní výměny do zahraničí. Další přístup je přes Gruzii buď po zemi (dále přes Rusko či zprostředkovaně přes Turecko) nebo po moři (z gruzínského přístavu Poti do EU přístavů zejména v Bulharsku).

Hospodářství Arménie je založeno na zemědělství (11 %), těžbě surovin, průmyslu (27 %) a na službách (53 %). Celkové HDP země dosahuje zhruba 23,9 mld. USD. Ekonomice dominuje těžba surovin, energetika a zemědělství. V hlavním městě Jerevanu se rozvíjejí služby a IT sektor. Rostoucí potenciál je v turistice. Zahraniční obchod Arménie je omezen kvůli vnitrozemské poloze a sporům s Tureckem a Ázerbájdžánem. V důsledku toho má Arménie obvykle vysoký obchodní deficit. Hlavní vývoz představují kovy a drahé kameny, za nimi následuje energie, nápoje, zelenina a ovoce. Arménie dováží hlavně ropu, zemní plyn, obiloviny, gumárenské výrobky, korek a dřevo a elektrické stroje. Hlavními obchodními partnery Arménie jsou Rusko, EU, SAE, USA, Čína, Švýcarsko a Turecko.

Český vývoz tvoří zejména průmyslové výrobky (generátory, automobily a letouny, elektronické a telefonní součástky a přístroje, modernizace JE) a postupně roste. Naopak arménské dovozy zůstávají na nízké úrovni a tvoří je zejména feroslitiny, nápoje (koňaky, vína) a potraviny.

Výkon ekonomiky byl v posledních letech nestálý – v roce 2019 vykázala růst o 7,6 %, v roce 2020 pokles o 7,4 %, v roce 2021 růst o 5,8 %. V roce 2022 překonala původní očekávání a rychle se zotavila, přičemž vykázala působivou míru růstu ve výši 12,6 %, což je nejvyšší zaznamenaná hodnota od roku 1991. V roce 2023 hospodářský růst dosáhl 7,5 %, což překonalo očekávání arménské vlády, která předpokládala růst o 5 - 5,5 %. Tato expanze byla poháněna především prosperujícími odvětvími financí, informačních

Základní údaje	
Hlavní město	Jerevan
Počet obyvatel	2,97 mil. (2021)
Jazyk	arménština
Náboženství	křesťanství
Státní zřízení	parlamentní republika
Hlava státu	prezident Vahagn Chačaturjan
Hlava vlády	premiér Nikol Pašinjan
Název měny	arménský dram (AMD)
Cestování	
Časový posun	+2 hod. v létě, +3 hod. v zimě
Kontakty ZÚ	
Velvyslanec	Mgr. Petr Pirunčík
Ekonomický úsek	Mgr. Sabina Nováková
Konzulární úsek	Mgr. Tomáš Málek
CzechTrade	ne
Czechinvest	ne
Ekonomika	2023
Nominální HDP (mld. USD)	23,84
Hospodářský růst (%)	7,5
Inflace (%)	2
Nezaměstnanost (%)	12,1

technologií a dopravy.

Ekonomická provázanost Arménie s Ruskem a regionální nestabilita mají nadále silný vliv na vývoj arménské ekonomiky. Arménská vláda se snaží provádět reformy, modernizovat a zefektivnit ekonomiku, přilákat investice a podporovat příznivější podnikatelské prostředí, zejména pro firmy v sektoru IT a turismu. Nové příležitosti se dají očekávat v případě otevření regionálního dopravního spojení.

Dlouhodobými problémy jsou geopolitická rizika, částečná izolace (uzavřené hranice), nízká produktivita práce a nízká konkurenceschopnost. Arménie je od roku 2015 součástí tzv. EAEU (Eurasian Economic Union).

Kapitoly a podkapitoly:

1 Základní informace o teritoriu

- 1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi
- 1.2 Zahraniční politika země
- 1.3 Obyvatelstvo

2 Ekonomika

- 2.1 Základní údaje
- 2.2 Veřejné finance a státní rozpočet
- 2.3 Bankovní systém
- 2.4 Daňový systém

3 Obchod a investice

- 3.1 Obchodní vztahy
- 3.2 Přímé zahraniční investice
- 3.3 FTA a smlouvy
- 3.4 Rozvojová spolupráce
- 3.5 Perspektivní obory (MOP)

4 Kultura obchodního jednání

- 4.1 Úvod
- 4.2 Oslovení
- 4.3 Obchodní schůzka
- 4.4 Komunikace
- 4.5 Doporučení
- 4.6 Státní svátky

5 Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

- 5.1 Vstup na trh
- 5.2 Formy a podmínky působení na trhu
- 5.3 Marketing a komunikace
- 5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví
- 5.5 Trh veřejných zakázek
- 5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů
- 5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria
- 5.8 Zaměstnávání občanů z ČR
- 5.9 Veletrhy a akce

6 Kontakty

- 6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu
- 6.2 Praktická telefonní čísla (záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.)
- 6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

1 Základní informace o teritoriu

Podkapitoly:

[1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi](#)

[1.2 Zahraniční politika země](#)

[1.3 Obyvatelstvo](#)

1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi

Oficiální název státu je Arménská republika (arménsky Հայաստանի Հանրապետություն – Hajastani Hanrapetutjun / Republic of Armenia / Республика Армения).

Arménie je parlamentní republika. Legislativu zastupuje jednokomorový parlament (Národní shromáždění). Počet poslanců je variabilní v závislosti na výsledku voleb – minimálně 101 (může být o několik desítek více, výjimečně až do 200), voleni jsou na pět let. Sametová revoluce z dubna a května 2018 způsobila pád dlouholetého prezidenta a následně několikadenního premiéra Serže Sargsjana. Prezidentem je od března 2022 Vahagn Chačaturjan. Mimořádné parlamentní volby proběhly v prosinci 2018 po tzv. sametové revoluci, zvítězila v nich aliance „Můj krok“ dosavadního opozičního vůdce Nikola Pašinjana. Do té doby vládní Republikánská strana se tehdy ani nedostala do parlamentu.

Další předčasné parlamentní volby proběhly v červnu 2021. O křesla v parlamentu se utkali jak představitelé porevoluční vlády, tak zástupci dřívějšího režimu včetně všech tří bývalých prezidentů. Volby proběhly 20. června 2021, zvítězila v nich strana „Občanská smlouva“ (Civil Contract) – 53,95 % hlasů, 71 křesel. Do parlamentu se dále dostali představitelé bloku „Hajastan“ (Armenia Alliance) – 21,11 % hlasů, 29 křesel; a bloku „Mám čest“ (I Have Honor Alliance) – 5,22 % hlasů, 7 křesel.

Koncem srpna 2021 bylo oznámeno kompletní složení nové vlády. Od té doby ve vládě došlo k několika personálním změnám na klíčových postech (mj. po rezignaci prezidenta Armena Sarkissiana v lednu 2022 byl bývalý ministr high-tech průmyslu Vahagn Chačaturjan v březnu 2022 zvolen prezidentem). K výměně došlo rovněž na postu ministra průmyslu a obchodu. Složení vlády k 1. 6. 2024 je následující.

- 1 Prime Minister: Mr. Nikol Pashinyan
- 1 Deputy Prime Ministers: Mr. Mher Grigoryan, Mr. Tigran Khachatryan
- 1 Minister of Labor and Social Affairs: Mr. Narek Mkrtychyan
- 1 Minister of Health: Mrs. Anahit Avanesyan
- 1 Minister of Justice: Mr. Grigor Minasyan
- 1 Minister of Internal Affairs: Mr. Vahe Ghazaryan
- 1 Minister of Foreign Affairs: Mr. Ararat Mirzoyan
- 1 Minister of High-Tech Industry: Mkhitar Hayrapetyan
- 1 Minister of Economy: Mr. Gevorg Papoyan
- 1 Minister of Education, Science, Culture and Sports: Mrs. Zhanna Andreasyan
- 1 Minister of Environment: Mr. Hakob Simidyan
- 1 Minister of Defense: Mr. Suren Papikyan
- 1 Minister of Territorial Administration and Infrastructure: Mr. Gnel Sanosyan
- 1 Minister of Finance: Mr. Vahe Hovhannisyan

Arménie se člení na hlavní město Jerevan a 10 provincií (arménsky „marz“). V čele jednotlivých provincií stojí guvernéri jmenovaní vládou. V čele hlavního města stojí starosta volený Radou starších hlavního města, vzešlou z komunálních voleb. Kromě Jerevanu k dalším velkým městům patří Gjumri (dříve Leninakan), Abovjan, Hrazdan, Vanadzor (dříve Kirovakan), Idževan, Alaverdi, Kapan.

1.2 Zahraniční politika země

Arménie se nachází v geopoliticky nestabilním regionu, sužovaném řadou problémů a dlouhodobě nevyřešených konfliktů. Jedním z hlavních témat zahraniční politiky země je otázka Náhorního Karabachu, i když po jeho zabrání Ázerbájdžánem v září 2023 je tématem spíše osud násilně vysídlených osob, jichž do Arménie z Národního Karabachu přišlo více než 100 tisíc. Dalším nosným tématem je otázka uznání genocidy Arménů v Osmanské říši.

Arménie se od znovuzískání nezávislosti silně orientovala na Rusko jakožto formálního garanta své bezpečnosti, v poslední době je ale zřejmý odklon od spolupráce s Ruskem, i když Arménii i tak s Ruskem pojí ekonomická (a energetická) provázanost. Významné jsou také vztahy s USA a Francií, a to vzhledem k početné diaspoře i roli obou států v mediaci konfliktů s Ázerbájdžánem.

Co se týče vztahů s Evropskou unií, Arménie je jednou ze zemí Východního partnerství a spolupracuje s EU v rámci tohoto formátu. Vztahy mezi EU a Arménií vycházejí z komplexní dohody o prohloubení partnerství mezi EU a Arménií (CEPA), jež byla podepsána v listopadu 2017 a vstoupila v platnost 1. března 2021. EU v Arménii podporuje politické cíle demokratizace, reformem a transformace. Probíhají také tematické programy zaměřené na lidská práva a občanskou společnost. Od roku 2023 v Arménii působí civilní pozorovatelská mise EU (EU Mission in Armenia - EUMA). Směřování Arménie k EU a odklon od Ruska byly v roce 2023 a v první polovině roku 2024 velmi patrné.

Ze sousedů panují dobré vztahy s Gruzii a s Íránem. Naopak s Ázerbájdžánem a Tureckem jsou vztahy napjaté, i když jako pozitivní signál můžeme vnímat zahájení rozhovorů mezi Arménií a Ázerbájdžánem o delimitaci společné hranice. Navzdory tomu ale zatím hranice Arménie s Ázerbájdžánem i Tureckem zůstávají uzavřeny. Současná arménská vláda podniká kroky k alespoň částečné komunikaci jak s Ázerbájdžánem, tak s Tureckem.

1.3 Obyvatelstvo

V Arménii žije podle oficiálních údajů kolem 3 milionů obyvatel. Obyvatelstvo je převážně arménské (okolo 98 %). V Arménii žije více než 20 národnostních skupin, ale národnostní menšiny jsou nepočtené. Jedná se o menšiny Jezídů, Kurdů, Rusů, dále jsou přítomni Řekové, Asyřané, Ukrajinci, Poláci, Němci, Židé, Gruzíni, Romové, Mordvini, Osetinci, Udové či Tatové. Po zabrání Náhordního Karabachu Ázerbájdžánem v září 2023 se do Arménie přemístilo více než 108 tis. uprchlíků. V současné době v souvislosti s válkou, kterou vede Rusko proti Ukrajině, v Arménii nachází útočiště také velké množství Rusů, kteří se emigrací snaží vyhnout odvodové povinnosti či nesouhlasí se současným ruským režimem.

V zahraničí je velmi početná a vlivná arménská diaspora (USA, Francie, Rusko a řada dalších zemí). Výrazná byla ekonomická emigrace z Arménie, v některých letech způsobující úbytek obyvatelstva.

Naprostá většina obyvatel se hlásí k Arménské apoštolské církvi (asi 95 %). K jiným křesťanským církvím patří baptisté a presbyteriáni. V zemi dále působí Římskokatolická církev, Mechitaristická katolická církev (kongregace benediktinských mnichů Arménské katolické církve) a ruská pravoslavná církev. Jezídští Kurdové žijí hlavně v západní části země a praktikují jezídismus. Část Kurdů vyznává sunnitský islám. V zemi žije rovněž malá židovská komunita (cca 700 lidí).

Arménie si obecně velmi zakládá na tom, že je to země s nejdříve přijatým křesťanstvím jako státním náboženstvím na světě (už v roce 301).

2 Ekonomika

Podkapitoly:

[2.1 Základní údaje](#)

[2.2 Veřejné finance a státní rozpočet](#)

[2.3 Bankovní systém](#)

[2.4 Daňový systém](#)

2.1 Základní údaje

HDP Arménie dosahuje zhruba 19,85 mld. USD. Výkon ekonomiky byl v posledních letech proměnlivý. Po několika letech silného růstu HDP (2017-2019) nastal v roce 2020 vlivem koronavirové pandemie a proběhlé podzimní války o Náhorní Karabach pokles HDP o 7,4 %. V roce 2021 se arménská ekonomika částečně zotavila a vykazala růst o 5,8 %, tedy vyšší, než se očekávalo. V roce 2022 překonala původní očekávání a rychle se zotavila, přičemž vykazovala působivou míru růstu ve výši 12,6 %, což je nejvyšší zaznamenaná hodnota od roku 1991. Také v roce 2023 předčil růst HDP vládní očekávání, která se pohybovala kolem 5 % a vrostl o 7,5 %.

Za výrazným hospodářským růstem reálně stojí přeměrování obchodních toků a logistických vazeb mezi Ruskem a zbytkem světa v důsledku ruské války proti Ukrajině. Také inflace nejprve v průběhu posledních let rostla (+2,5 % v roce 2018, +1,4 % v roce 2019, +3,7 % v roce 2020, +7,2 % v roce 2021, + 8,6 % v roce 2022, ale v loňském roce se míra inflace v průměru pohybovala kolem 2 %. Vysokou zůstává míra nezaměstnanosti, která se dlouhodobě pohybuje se kolem 13 %. Velká část populace zůstává zaměstnaná v neformálním sektoru, šedá ekonomika je poměrně rozsáhlá.

Arménie je malá otevřená ekonomika. Hospodářství je strukturováno následovně – zemědělství (11 %), průmysl a stavebnictví (27 %), služby (53 %). Z významných sektorů lze jmenovat těžbu nerostných surovin, textilní průmysl, šperkařství. Ze služeb v letech roste cestovní ruch. Arménie je do značné míry závislá na vývozu surovin, zejména mědi a cenných kovů.

Ukazatel	2021	2022	2023	2024	2025
Růst HDP (%)	5,8	12,6	7,5	4,9	4,5
HDP/obyv. (USD/PPP)	14751,66	17744,37	19850	21280	22660
Inflace (%)	7,19	8,64	2	3,4	3,9
Nezaměstnanost (%)	15,46	12,6	12,1	12,4	12,7
Export zboží (mld. USD)	3,017	5,36	4,753	3,399	2,836
Import zboží (mld. USD)	5,357	8,769	10,813	10,704	11,22
Saldo obchodní bilance (mld. USD)	-1,505	-1,859	-4,273	-5,624	-6,67
Průmyslová produkce (% změna)	15,25	12,48	4,2	3,9	4
Populace (mil.)	2,97	2,97	2,98	2,98	2,99
Konkurenceschopnost	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
Exportní riziko OECD	6/7	N/A	6/7	6/7	6/7

Zdroj: EIU, OECD, IMD

2.2 Veřejné finance a státní rozpočet

V roce 2023 se výdaje arménského státního rozpočtu zvýšily o 13,6 % na 2 biliony 547 miliard dramů oproti 2 bilionům 243 miliardám dramů v roce 2022. Skutečné výdaje v roce 2023 dosáhly 97,1 % plánované částky, což je o něco méně než 98,0 % plnění v roce 2022. Kapitálové výdaje v roce 2023 výrazně vzrostly o 27 % a dosáhly 472 miliard dramů. Rozpočet ministerstva obrany se zvýšil o více než 20 % a dosáhl celkové výše 285 miliard dramů oproti 237 miliardám dramů v roce 2022. Plnění kapitálových výdajů v roce 2023 činilo 96,1 %. Příjmy státního rozpočtu rovněž zaznamenaly nárůst o 15,1 % a v roce 2023 dosáhly 2 bilionů 455 miliard dramů, počítáno podle průměrného kurzu dramu k dolaru. Arménie zaznamenala v roce 2023 silný hospodářský růst v celkové výši 8 %, což vedlo k 15% nárůstu daňových příjmů vybraných Státním výborem pro příjmy (SRC), které dosáhly 2,22 bilionu dramů (5,5 mld. USD).

Veřejné finance	2023
Saldo státního rozpočtu (% HDP)	-2,8
Veřejný dluh (% HDP)	45,5
Bilance běžného účtu (mld. USD)	-0,458
Daně	2024
PO	18%
FO	20%
DPH	20%

Navzdory tomuto nárůstu příjmů arménský parlament schválil státní rozpočet na rok 2024 s 23% nárůstem vládních výdajů, které dosáhly 3,2 bilionu dramů (7,9 miliardy USD), přičemž běžné výdaje se pohybují kolem 2 bilionů 322 miliard dramů a kapitálové výdaje činí 710 miliard dramů, což je přibližně 6,6 % HDP. Podle předběžné verze státního rozpočtu mají příjmy dosáhnout 2 bilionů 676 miliard dramů. Z toho daňové příjmy a státní poplatky budou tvořit 2 biliony 566 miliard dramů. Ministr financí nicméně předpokládá pro rok 2024 prohloubení rozpočtového deficitu na 4,6 % HDP. Ačkoli nárůst výdajů odráží investice do různých odvětví s cílem udržet hospodářský růst, pro udržení stability a udržitelnosti arménské ekonomiky bude rozhodující pečlivé fiskální řízení. Státní rozpočet na rok 2024 je z hlediska objemu výdajů a příjmů největší v historii Arménie.

2.3 Bankovní systém

Arménie má poměrně silný a stabilní finanční systém. Regulaci a kontrolu arménského finančního sektoru provádí Arménská centrální banka. Finančnímu sektoru v Arménii dominují banky s 83,8% podílem na celkových aktivech finančního sektoru. Ostatní finanční instituce, jako jsou úvěrové organizace, penzijní fondy, pojišťovny atd. jsou spíše malé a nemají významný vliv na celkový stav finančního systému.

Na arménském trhu působí celkem 18 bank, které jsou v soukromém vlastnictví bez účasti státu. Sedm bank je plně v zahraničním vlastnictví, pouze u dalších sedmi bank vlastní arménští vlastníci více než polovinu akcií. Banky poskytují řadu standardních služeb, včetně bankovních převodů, úvěrů, vkladových účtů atd. Arménští občané i cizinci mohou mít bankovní účty v cizí měně. Neexistují žádná omezení týkající se směny nebo převodu peněz ani vracení kapitálu a zisků. Všechny banky mají sídlo v Jerevanu. K významným arménským bankám patří Ardshinbank, Ameriabank a ArmBusinessBank, dále pak ACBA-Credit Agricole Bank, InecoBank, Converse Bank a ArmEconomBank. V Arménii působí i sankcionovaná ruská VTB Bank.

Arménský bankovní systém vykázal v roce 2023 velmi dobré výsledky, které potvrzují jeho odolnost a stabilitu. V listopadu 2023 arménský bankovní systém vykázal rekordní celkové portfolio vkladů ve výši 5 bilionů 619 miliard 277 milionů AMD, což překonává ukazatel z listopadu 2022 o 13,46 %. Skutečnost, že portfolio vkladů převyšuje úvěrové portfolio o 253 miliard AMD, je významným ukazatelem stability bankovního systému. Stabilita bankovního systému byla dále posílena rozhodnutím prezidenta centrální banky o navýšení kapitálu, což výrazně zvyšuje potenciál bankovního sektoru při podpoře hospodářského růstu země.

2.4 Daňový systém

Daňový systém v Arménii je obecně přehledný a příznivý pro podnikání. Existuje šest, respektive sedm hlavních daní. Jedná se o daň z přidané hodnoty (DPH činí 20 %), daň ze zisku (20 %) nebo daň z obrátu (ve výši 1,5-5 %, procento je stanoveno legislativou dle oboru působení), daň z příjmu (20 %; dále se platí odvody na sociální zabezpečení ve výši 5 až 10 % podle výše platu), daň z nemovitostí, daň z pozemků, spotřební daň a tzv. zjednodušené daně. Různé zvláštní platby zjednodušených daní mohou být rovněž stanoveny podle zvláštních právních předpisů. Všechny zákony a jiné užitečné informace jsou k dispozici v angličtině a ruštině na webu [Státní daňové služby Arménie](#).

System je strukturován tak, že většina daní je státní a platí se přímo do státního rozpočtu. Daň z přidané hodnoty je největší příjmovou položkou, která přispívá více než třetinou příjmů z rozpočtu. Místní rozpočty dostávají navíc k dotacím ze státního rozpočtu příjmy pouze z daně z majetku v obcích a několika poplatků a místních plateb. Špatná daňová správa byla jedním z největších problémů v daňovém systému, ovšem v posledních letech se situace změnila k lepšímu.

Daň z příjmů právnických osob je 18 %. Malé a mikro firmy mohou využít speciálních daňových režimů (snížení daní a zjednodušení papírování). Daň ze zisku ve výši 20 % se vztahuje na podniky s obratem nad 240 000 USD ročně. Daň z obrátu se pohybuje mezi 1,5 a 5 % (platí pouze pro malé firmy s obratem do zhruba 240 000 USD ročně). Některé mikro firmy (obrat do zhruba 50 000 USD ročně) mohou být osvobozeny od daně z příjmů i DPH. Firmy mohou mít povinnost platit také daně spotřební, environmentální, silniční či z majetku. Existuje speciální režim na podporu IT sektoru.

3 Obchod a investice

Podkapitoly:

[3.1 Obchodní vztahy](#)

[3.2 Přímé zahraniční investice](#)

[3.3 FTA a smlouvy](#)

[3.4 Rozvojová spolupráce](#)

[3.5 Perspektivní obory \(MOP\)](#)

3.1 Obchodní vztahy

Obchodní vztahy s ČR

Arménie představuje pro ČR jednoho z významných obchodních partnerů v regionu, a to zejména co se týče vývozu elektrických strojů a zařízení a osobních automobilů. Arménský export je skromný, převážně se jedná o oděvy a textil, alkoholické nápoje nebo nerosty. Vzájemná obchodní výměna v roce 2023 mírně vzrostla, v obchodní výměně s Arménií je dlouhodobě patrný několikanásobný přebytek na české straně.

	2019	2020	2021	2022	2023
Import z ČR (mld. CZK)	1,22	1,06	1,21	3,14	3,36
Export do ČR (mld. CZK)	0,16	0,12	0,15	0,20	0,16
Saldo s ČR (mld. CZK)	-1,06	-0,94	-1,06	-2,94	-3,20

Zdroj: ČSÚ

TOP 5 položek importu z ČR

SITC 3	Název zboží	Hodnota (mil. CZK)	Podíl z celku (%)
764	Zařízení telekomunikační, příslušenství přístrojů pro záznam, reprodukci zvuku, obrazu	1088,94	32,44
752	Zařízení k automat. zpracování dat, jednotky periferní	324,18	9,66
783	Vozidla motor. silniční (k dopr. veřejné, traktory ap.)	210,35	6,27
781	Automobily osobní aj. vozidla pro dopravu osob	176,67	5,26
893	Předměty z hmot plastických j. n.	112,73	3,36

Zdroj: ČSÚ

TOP 5 položek exportu do ČR

SITC 3	Název zboží	Hodnota (mil. CZK)	Podíl z celku (%)
671	Železo surové, houbovité, zrcadlovina, feroslitiny ap.	89,98	56,24
684	Hliník	13,59	8,50
112	Nápoje alkoholické	12,58	7,86
841	Oděvy a prádlo pánské, chlapecké (ne pletené, háčk.)	8,80	5,50
663	Výrobky z nerostů j. n.	4,83	3,02

Zdroj: ČSÚ

Obchodní vztahy s EU

Obchodní výměna s EU představuje cca 16 % zahraničního obchodu země. V roce 2023 dosáhl obchod se zeměmi EU hodnoty asi 2,9 mld. EUR. EU je tak druhým největším obchodním partnerem. Podíl zemí EU na arménském exportu je necelých 17 % a na importu do Arménie zhruba 20 %. Saldo je výrazně v neprospěch Arménie. Arménie vyváží nejvíce nerostné suroviny (měď, molybden), které představují třetinu celkového exportu. Dále vyváží potraviny (alkohol, tabák). Třetí největší položku vývozu představují drahé kameny, zlato a šperky. Dále se do EU vyváží textilní výrobky. Do země se naopak nejvíce dováží stroje a zařízení, dále nerostné suroviny, a také chemické výrobky.

	2019	2020	2021	2022	2023
Import z EU (mil. EUR)	784,87	717,21	757,46	1885,58	2158,77

Export do EU (mil. EUR)	403,89	340,34	456,22	601,16	753,96
Saldo s EU (mil. EUR)	-380,97	-376,87	-301,24	-1284,42	-1404,81

Zdroj: Evropská komise

Obchodní vztahy se zeměmi mimo EU

Největším obchodním partnerem Arménie podle importu je dlouhodobě Rusko (30 %). Dále je významný obchod s Čínou (15 %) a Íránem (7 %). Arménský export směřuje zejména do Ruska (44 %), do Spojených arabských emirátů (10 %) a do Číny (7 %). V roce 2023 se zvýšil vývoz do zemí EEU, nárůst zaznamenaly Kyrgyzstán (4,8krát na 27,3 mil. USD), Kazachstán (3,8krát na 71,3 mil. USD) a Bělorusko (19,5 % na 91,9 mil. USD).

	2019	2020	2021	2022	2023
Import ze zemí mimo EU (mil. EUR)	4315,40	3499,86	4197,77	6225,75	7843,26
Export do zemí mimo EU (mil. EUR)	2038,38	2012,77	2334,50	4356,84	3642,56
Saldo se zeměmi mimo EU (mil. EUR)	-2277,01	-1487,09	-1863,26	-1868,91	-4200,69

Zdroj: EIU, Eurostat

3.2 Přímé zahraniční investice

Arménie v současné době nepatří mezi nejatraktivnější země pro zahraniční investice. Investiční sféru v Arménii upravuje zákon o zahraničních investicích, přijatý v roce 1994. Arménská vláda uplatňuje politiku otevřených dveří a snaží se o zavedení příznivějších podmínek pro zahraniční investory. Z tohoto důvodu byla také vyvinuta speciální platforma nazvanou „eRegulations Armenia“ (<https://armenia.eregulations.org/>), která poskytuje krok za krokem popis 18 nejdůležitějších postupů pro investory. Tato platforma by měla sloužit jako průvodce pro ty, kteří hodlají v Arménii začít podnikat nebo rozšířit své stávající podnikatelské aktivity.

Hlavní část přímých zahraničních investic pochází z Ruska (které zaujímá 65 % FDI), Itálie a Nizozemska. Mezi další zdroje FDI patří UK, Kanada, Itálie, Kypr a Německo. Jejich podíl na celkovém objemu investic je však mnohem menší. Největší podíl zahraničních investic přitahuje energetika, těžba a stavebnictví. V poslední době se stal atraktivním pro zahraniční investory i IT sektor (zejména poté, co se do Arménie přestěhovala řada ruských IT společností), protože Arménie má relativně levnou a kvalifikovanou IT pracovní sílu.

Přestože arménské investiční prostředí čelí problémům, jako je malý trh (méně než tři miliony obyvatel), omezená kupní síla spotřebitelů, geografická izolace kvůli uzavřeným hranicím s Tureckem a Ázerbájdžánem a obavy z nedostatků v oblasti právního státu, snaží se arménská vláda aktivně působit ve prospěch přilákání nových FDI. Je jasné, že hospodářská diversifikace, ale i politická emancipace se bez zahraničního kapitálu neobejde. To představuje příležitost pro kvalifikované, realisticky uvažující (viz problémy výše) zahraniční investory.

3.3 FTA a smlouvy

Po náhlém odmítnutí Asociační dohody s EU (DCFTA) v roce 2013 se Arménie stala od roku 2015 členem tzv. EAEU (Eurasijská hospodářská unie), kde je spolu s Ruskem, Běloruskem, Kazachstánem a Kyrgyzstánem. Dovozy z těchto zemí jsou osvobozeny od dovozních cel, zatímco dovozy ze třetích zemí podléhají dovozním cům a dalším podmínkám stanoveným (zpravidla Ruskem) v rámci EAEU.

Smlouvy s EU

Smluvní základnu mezi EU a Arménií tvoří především smlouva CEPA (Comprehensive and Enhanced Partnership Agreement), jež vstoupila v plnou platnost 1. března 2021. CEPA představuje širokou rámcovou dohodu a dotýká se řady oblastí od demokracie a vlády práva přes obchod až po životní prostředí. Umožňuje silnější spolupráci v odvětvích jako je energetika, doprava, životní prostředí a obchod. CEPA je spojena s reformními závazky země. Jejím cílem je zlepšit v Arménii kvalitu života, posílit právní stát, zlepšit podnikatelské prostředí a podpořit větší propojení mezi EU a Arménií zejména v oblasti energetiky a dopravy.

V současné době je patrný odklon od Ruska a příklon Arménie k užší spolupráci s EU.

Preferenční obchodní schéma EU, tzv. GSP+ (Special Incentive Arrangement for Sustainable Development and Good Governance GSP+), fungovalo od roku 2009. Arménie díky němu využívala snížení cel na řadu položek a tím jednodušší přístup na unijní trh. Vzhledem k učiněnému pokroku v Arménii postupně od začátku roku 2022 dochází k přesunu z GSP+ na režim daný smlouvou CEPA.

Smlouvy s ČR

Arménie neuznává platnost žádné smlouvy či dohody z období SSSR. Ve vzájemných vztazích neplatí smlouvy sjednané mezi bývalým Československem a SSSR, došlo tak k vytvoření nové smluvní základny. Byla uzavřena mj. smlouva o zamezení dvojímu zdanění.

3.4 Rozvojová spolupráce

Arménie je příjemcem rozvojové pomoci, ale aktuálně nepatří mezi prioritní země české rozvojové spolupráce. Velvyslanectví ČR v Jerevanu realizuje malé lokální projekty (např. v oblasti zemědělství, ochrany životního prostředí, vzdělávání apod.). Člověk v tísni realizuje rozvojové projekty (zemědělské, turistické) z fondů EU.

3.5 Perspektivní obory (MOP)

► Dopravní infrastruktura

Infrastruktura v zemi již řadu let vyžaduje komplexní obnovu a masivní investice. Stav arménské dopravní sítě je stále špatný, země proto plánuje další velké investice a zvýšení financování do infrastruktury a konektivity, v plánu je především výstavba silničního koridoru Sever-Jih v celkové délce asi 550 km. Jen v úseku Sisian-Kajaran je v plánu výstavba 27 mostů a devíti tunelů. Sektor je jednou z priorit EU v rámci plánu obnovy, přispívá na něj také řada dalších mezinárodních donorů. České firmy by mohly dodávat mosty, konstrukce, stavební nebo dopravní technologie.

► Těžební a ropné technologie

Těžební průmysl je důležitou součástí arménské ekonomiky a významně přispívá k jejímu celkovému růstu - ačkoli se těžební průmysl podílí na HDP Arménie pouze 3 %, dominuje arménskému vývozu zboží (představuje více než 30 % exportu). Odvětví se zaměřuje především na těžbu barevných kovů, jako je měď, molybden a zinek, a také drahých kovů, jako je zlato a stříbro. Mezi hlavní těžební společnosti působící v Arménii patří Zangezur Copper and Molybdenum Combine (ZCMC), která provozuje důl Kajaran, jeden z největších dolů na měď a molybden na světě. Další menší společnosti se zabývají těžbou a zpracováním nekovových nerostů, jako je perlit, travertin a tuf. Výzvu představuje zavádění odpovědných těžebních postupů a dodržování právních předpisů upravujících těžební činnost.

► Energetika

Energetika čelí několika výzvám, mezi něž patří nedostatky v zásobování, nespolehlivost dodávek elektřiny, nízká energetická účinnost a nutnost udržovat cenově dostupné tarify. Arménie má minimum vlastních energetických zdrojů a je tak velmi závislá na importu. Zhruba 40 % elektřiny generuje jaderná elektrárna Metsamor. Vláda si dala za cíl rozvoj domácích a obnovitelných zdrojů energie (zejména vodních a solárních), a také zavedení opatření na zlepšení energetické účinnosti. České firmy by se mohly zúčastnit tendrů na výstavbu solárních elektráren nebo dodávat komponenty pro vodní elektrárny.

► ICT, elektronika, kyberbezpečnost

Sektor v posledních letech vzkvétá. Další rozvoj představuje také jednu z vládních priorit (Arménie má i speciální ministerstvo high-tech průmyslu), podporují se inovativní startupy a v plánu je rovněž velká digitální transformace země. Arménie disponuje řadou talentovaných programátorů a vývojářů různých specializací. Platy a ceny za kvalitní IT služby jsou nižší než v ČR, pro české firmy tak může být výhodné outsourcovat některé IT služby do Arménie.

► Voda a životní prostředí

Nakládání s odpady a odpadové hospodářství obecně představují pro Arménii jednu z největších výzev. Sběr komunálního odpadu je na poměrně špatné úrovni, třídění a recyklace prakticky neexistuje, do běžného odpadu se často dostává i nebezpečný odpad, který pak kontaminuje životní prostředí. Odpadní vody se často dostávají do vodních toků. V zemi ročně vznikne asi 650 tisíc tun netříděného komunálního odpadu, drtivá většina je skládkována. České firmy by mohly dodávat zejména třídící linky, technologie pro recyklaci a další využití odpadů, pro sanaci půdy a čištění odpadních vod.

► Zemědělství a potravinářství

Zemědělství nadále představuje jeden z klíčových sektorů arménské ekonomiky, pracuje v něm více než třetina ekonomicky aktivního obyvatelstva. Domácí produkce zatím nedokáže plně nasycit poptávku po řadě (i základních) potravin, které se dovážejí. Do zemědělství míří státní podpora, která by měla vést ke zvýšení produktivity, výnosů a konkurenceschopnosti (zejména výsadba sadů, kapkové zavlažování či pojištění rizik). Roste poptávka po technologiích pro skleníky (zvláště malých a středních), po skotu, potravinářských technologiích nebo hnojivech.

4 Kultura obchodního jednání

Podkapitoly:

[4.1 Úvod](#)

[4.2 Oslovení](#)

[4.3 Obchodní schůzka](#)

[4.4 Komunikace](#)

[4.5 Doporučení](#)

[4.6 Státní svátky](#)

4.1 Úvod

Kulturní a obchodní jednání má oproti ČR některá specifika, která je třeba mít na paměti. V arménské kultuře a přístupu jsou jak evropské, tak některé blízkovýchodní elementy. Zvyklosti a přístupy z evropského, blízkovýchodního a postsovětského prostoru se tu vzájemně prolínají. Liší se zejména vnímání času a time management, přístup k dodržování termínů je mnohem uvolněnější a zpravidla se tolik nedbá na přesnost a dochvilnost.

Arménské podnikatelské prostředí je konzervativnější. Osobní vztahy hrají v podnikání obrovskou roli. Arméni se snaží vyhnout dvojznačnosti a nejistotě, lidé nepřijímají ochotně změny a riziko. Specifikem je také jazyk, arménština totiž tvoří samostatnou skupinu v indoevropské jazykové rodině (není podobná dalším jazykům) a používá rovněž vlastní písmo. V obchodním prostředí většina partnerů mluví anglicky a/nebo rusky.

4.2 Oslovení

Nejčastěji se v Arménii používá oslovení pan/paní (foneticky „paron“, „tikin“). Obchodní partnery středního a vyššího věku a osoby ve vyšším postavení lze podobně jako v Rusku oslovovat křestním jménem a jménem po otci a při tom jim vykat („Armen Ašotovič, Vy...“). Mladší generace nemá většinou – po vzájemné dohodě – problém přejít na oslovování křestním jménem a tykání.

4.3 Obchodní schůzka

Schůzky lze sjednat na běžnou pracovní dobu (zpravidla začíná později než v ČR), někdy i na čas po pracovní době. Probíhají většinou v kanceláři partnera. Je lepší vždy počítat s možným zpožděním arménské protistrany. U mladších protějšků převažuje západní obchodní kultura, obvyklá jsou jednání během oběda nebo běžné pracovní doby. Větší důvěryhodnosti napomůže vhodný informační materiál o minulých úspěšných projektech. Na vizitce je pak dobré uvést mobilní telefonní číslo propojené s komunikační aplikací typu Viber nebo WhatsApp, na které se lze obrátit v urgentních případech. Co se týče dárků, arménští partneři ocení i skromný dárek se vztahem k ČR. Od evropských partnerů se obvykle neočekávají velké, luxusní nebo osobní dary.

V Arménii lze s výjimkou státních svátků a hlavních křesťanských svátků načasovat jednání prakticky na libovolný den týdne včetně víkendů. Standardní pracovní doba je od pondělí do pátku od 9 do 18 hodin, některé společnosti pracují i v sobotu. Pracovní doba obecně začíná později dopoledne. Záleží vždy na domluvě, ale obecně je vhodnější schůzky načasovat například od 10:00 dále nebo ještě lépe na odpolední či večerní hodiny.

Podobně jako v dalších zemích regionu převládá hierarchická struktura řízení, v níž má každý své místo v závislosti na postavení. Jednání obvykle vede služebně nejvýše postavený. Mocenský odstup je v Arménii velmi silný, zodpovědnost a rozhodovací pravomoci jsou rozděleny nerovnoměrně. Ve firmách hrají velkou roli i osobní vztahy. Arménští partneři mohou také během projevu dělat dlouhé pauzy, odbočovat k jiným tématům nebo se pouštět do filozofických úvah. V takových situacích je vhodné aktivně naslouchat, případně vhodnou formou vyjádřit souhlas (např. přikývnutí, stručný souhlasný komentář).

Arménští obchodníci jsou známí svými obchodními schopnostmi a zakládají si na nich. Připravte se hájit vlastní zájmy a pevně si stát za svým. Je normální slušně odmítnout nabídku, pokud jsou vysvětleny důvody a argumenty. Arménská strana bude téměř jistě chtít při jednáních dosáhnout konsenzuálního řešení, čeští partneři by měli umět reagovat flexibilně a mít určitý manévrovací prostor. Arménští partneři ocení a budou si vážit zvláštní nabídky, slevy nebo jiné výhody připravené konkrétně pro ně.

Arménie si obecně velice zakládá na své křesťanské kultuře a na své dlouhé historii. Pokud se člověk nebude pouštět do kritiky těchto témat, z kulturně-náboženského pohledu by neměly vznikat žádné významné třecí plochy. Místní trh je poměrně malý, takže v rámci jednotlivých odvětví často každý velmi dobře zná každého. Někdy tak může být obtížné vést jednání s několika konkurenčními firmami tak, aby to nevěšlo ve známost. Na druhou stranu se to někdy může hodit, protože snazší spojení např. mezi firmami a úřady může některé procesy urychlit.

Je třeba se připravit na rozdílné vnímání času, které je spíše jihoevropské než středoevropské. Arménský protějšek může být při prvním kontaktu (ze zdvořilosti) přesný a dochvilný, ale obecně se na dochvilnost příliš nehraje. Mohou nastat také různé prodlevy a zdržení. Není za tím však zlý úmysl nebo snaha o dominanci, pouze jiné kulturní zvyklosti. Komunikace e-mailem vyžaduje více trpělivosti, může se stát, že na reakci budete čekat delší dobu (několik dní). V takovém případě je možné zavolat, upozornit na odeslaný e-mail, vysvětlit naléhavost věci a požádat o rychlou odpověď.

Zahájení jednání je obvykle spíše formální, může se nést až ve strohém duchu. V průběhu jednání se styl a nálada obvykle mění a s dalšími schůzkami se atmosféra stává přátelštější, příjemnější a flexibilnější. Vyjadřování silných emocí není běžné. Někdy může arménská strana zahrnovat protějšek komplimenty, aby si zajistila výhodnější nabídku nebo snáz dosáhla uzavření dohody. Mezi mladší generací je lepší očekávat západní/evropský způsob jednání. Příliš přátelské jednání může působit podezřele a potenciální obchodní partnery odradit.

Arménie je poměrně malá a kompaktní země, hlavní rozdíl je mezi hlavním městem Jerevanem a mezi ostatními regiony. Mimo Jerevan je pravděpodobněji větší přátelskost a otevřenost, ale také o něco menší znalost jazyků s preferencí ruštiny.

Po skončení hlavní části jednání může následovat přípitek. Partner pravděpodobně nabídne vyhlášené arménské brandy („koňak“), případně pozvání na večeři nebo recepci s tradiční arménskou kuchyní. V takovém případě se běžně podává místní arménské víno, brandy, v restauraci lze k jídlu zvolit i pivo. V přátelštější atmosféře může být nabídnuta vodka. Není časté pít příliš mnoho alkoholu (nad míru), ale celý večer se může protáhnout až dlouho do noci kvůli řadě slavnostních přípitků. Také je dobré mít připravený alespoň krátký proslov.

Oblečení zvolte běžně jako v Česku s přihlédnutím k počasí (tuhé zimy a horká léta). Arménští muži obvykle nosí na jednání oblek. Ženy na jednání také preferují formálnější oděv, často i výraznější make-up, nehty a šperky než u nás (běžné jsou rovněž výrazné zásahy z oblasti plastické chirurgie). V některých sektorech může protějšek preferovat smart casual oblečení.

Během jednání bude jasně daná hierarchie. Bez ohledu na počet zúčastněných zaměstnanců zpravidla jednání povede za protistranu ředitel/ka, zatímco ostatní zaměstnanci se budou vyjadřovat po vyzvání např. k jednotlivým projednávaným oblastem. Co se týče genderové rovnováhy, v Arménii je zatím běžnější dominance mužů, ale lze se setkat i s řadou žen ve vedoucích pozicích. Věk a

genderové složení týmu nehraje zásadní roli a ani neexistuje ideální počet členů týmu.

Rodiny a domovy jsou v Arménii vysoce soukromou záležitostí, takže dostat pozvání domů je spíše výjimečné. Jako vyjádření důvěry a blízkosti je běžnější pozvání do restaurace na velkou večeři či recepci s arménskými specialitami. Arménský partner může případně navrhnout také poznávací výlet na některou z řady místních kulturních památek (řada populárních míst se nachází i poblíž Jerevanu). Při pozvání domů je vhodné vzít s sebou na návštěvu pozornost například ve formě bonboniéry a lahve alkoholu (při podobné příležitosti se obvykle podobný dárek očekává).

4.4 Komunikace

Arméni jsou často velmi vzdělaní lidé. V závislosti na zkušenostech, sektoru a věku budou zpravidla dobře mluvit rusky, anglicky, nebo rovnou oběma jazyky (v takovém případě závisí jazyk jednání na vzájemné dohodě). Ruština je všeobecně srozumitelná alespoň pasivně, arménští obchodníci zpravidla hovoří velmi dobře rusky a jednání v ruštině je pro ně komfortní. Zejména mladí lidé ale už často preferují angličtinu a i z osobních či principiálních důvodů budou chtít vést jednání v angličtině.

Je běžné se zpočátku přeptat a dohodnout se na variantě, která vyhovuje oběma stranám. Pokud arménský partner angličtinu neovládá, lze využít služeb tlumočnicka alespoň do ruštiny. Další cizí jazyky jsou méně časté, ale vzhledem k velké arménské diaspoře v řadě zemí světa lze narazit na mluvčí různých, i méně rozšířených jazyků.

V zahraničních (zejména západních) firmách, bankách, právních kancelářích, firmách z IT sektoru nebo zaměřených na obchod se zeměmi mimo tzv. postsovětský prostor je obvykle běžná dobrá znalost angličtiny. Firmy zaměřené na Rusko a postsovětský prostor používají jako pracovní jazyk spíše ruštinu. Někdy můžete být příjemně překvapeni špičkovou znalostí cizího jazyka i tam, kde byste to neočekávali.

Nepříjemné téma, kterému je třeba se za každou cenu vyhnout, jsou předechozí obchodní zkušenosti s protějšky z Ázerbájdžánu či Turecka. Ať už jsou vaše zkušenosti z těchto zemí jakékoli, toto téma vyvolá na arménské straně přinejmenším nedůvěru, v horším případě silné negativní emoce. Není vhodné komentovat zahraniční politiku země, konkrétně její vztahy s Ázerbájdžánem a Tureckem.

Střední a starší generace bude spíše preferovat osobní jednání. Mladší generaci byznysmenů bude vyhovovat jak telefonická, tak e-mailová komunikace (případně kombinace obou). Pro větší flexibilitu je možné používat také mobilní komunikační aplikace (zejména Viber, WhatsApp, případně Telegram), které jsou populární a běžně rozšířené i pro obchodní jednání.

4.5 Doporučení

V obecné rovině se připravit na přítomnost dvojí kultury (jak evropský styl, tak spíše blízkovýchodní styl – v závislosti na konkrétním sektoru a věku představitele protistrany). To s sebou nese určité komplikace zejména v odlišném přístupu k času a termínům, takže je potřeba trpělivost, rozvážnost a ohleduplnost. V některých aspektech života se v Arménii stále nezapře byrokratické dědictví SSSR, takže je vhodné mít v pořádku dokumenty, razítka, všemožná potvrzení. Okolo obchodní dokumentace a podpisů je běžná značná formálnost (včetně např. ověřování notářem).

Může se stát, že protistrana nebude umět odpovědět na otázky nebo požadavky a omezí se na sdělení, že něco nejde. Někdy však za tím nemusí být žádná objektivní příčina – například jen není vhodné vyjádřit nejistotu. V podobných případech je potřeba se obrnit trpělivostí, zkusit lépe vysvětlit podstatu problému a aktivně navrhnout alternativní možnosti řešení. Obecně je ČR v Arménii vnímána pozitivně, české firmy a výrobky tu mají dobré renomé a mohou také těžit ze západní/evropské značky, která je vnímána jako znak kvality.

4.6 Státní svátky

- | 1. 1. a 2. 1. Nový rok
- | 6. 1. Vánoce
- | 28. 1. Den armády (mužská obdoba MDŽ)
- | 8. 3. Den žen (MDŽ)
- | Velikonoce (ve stejném termínu jako v ČR)
- | 24. 4. Den připomínky obětí genocidy (celonárodní tryzna, po celé zemi probíhají pietní akce)
- | 1. 5. Svátek práce
- | 9. 5. Den vítězství a míru
- | 28. 5. Den republiky (připomínka vzniku první arménské republiky v roce 1918)
- | 5. 7. Den ústavy
- | 21. 9. Den nezávislosti (nezávislost na SSSR v roce 1991)
- | 31. 12. Silvestr

5 Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

Podkapitoly:

[5.1 Vstup na trh](#)

[5.2 Formy a podmínky působení na trhu](#)

[5.3 Marketing a komunikace](#)

[5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví](#)

[5.5 Trh veřejných zakázek](#)

[5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů](#)

[5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria](#)

[5.8 Zaměstnávání občanů z ČR](#)

[5.9 Veletrhy a akce](#)

5.1 Vstup na trh

Podnikání v Arménii i přes řadu změn k lepšímu od roku 2018 dlouhodobě znesnadňuje klientelismus, provázání obchodu s nejvyšší politikou, korupce, praní špinavých peněz, neprůhledný soudní systém a zneužívání pravomocí. Přestože jsou přijímány nové zákony, ne vždy jsou kvalitní a především jejich implementace či vynucování je problematické (podle potřeby).

Před vstupem na trh je důležité prověřit údaje o partnerovi a firmě, finanční a další podmínky a náležitosti. Pro úspěšné podnikání v Arménii je dobré mít v místě schopnou a důvěryhodnou kontaktní osobu či zprostředkovatele. Pro nalezení dobrých místních partnerů a pochopení arménské kultury, které je pro podnikání zde důležité, je dobré poznat partnery osobně. Proto je návštěva Arménie zejména v případě plánovaného podpisu smlouvy velmi důležitá. České firmy často působí v Arménii díky zprostředkování arménské diaspory v ČR.

Informace k podmínkám dovozu na trh, podmínkám vývozu, informace o clech a daních, pravidlech původu (rules of origin), obchodních dohodách, antidumpingových povinnostech, daních a postupech dovozu, dalších formalitách a požadavcích (včetně ukázek formulářů) nebo také hlavních překážkách obchodu lze najít na stránce [Access2Markets](#). V případě Arménie je hlavní přetrvávající překážkou obchodu pouze nedostatečná ochrana Geografického označení původu (EU Geographical indications) u vín a lihovin (HS2204, HS2208).

Další důležité informace týkající se distribučních a prodejních kanálů, využívání místních zástupců, kontroly vývozu, ochrany domácího trhu a dalších faktorů ovlivňujících prodej lze nalézt na stránce [Invest in Armenia](#). Relevantní informace o normách a technických předpisech poskytuje Ministerstvo hospodářství.

Arménie je od roku 2015 členem Ruskem vedené "Euroasijské hospodářské unie" (EAEU), což znamená společný trh se zbožím, jednotná cla, celní a netarifní předpisy. Nařízení EAEU se nyní zabývají i obchodem a celní oblastí, od zavedení harmonizovaných tarifů v rámci EAEU platí jednotný celní kodex. V mnoha oblastech panují nejasnosti - jedná se např. o udělování licencí na dovoz, celní postupy a vymáhání práv duševního vlastnictví.

Potenciální problém může nastat i se složitým systémem standardizace EAEU, který je založen na ruském režimu. Podle požadavků EAEU by celní odbavení mělo být prováděno v jurisdikci příslušných účastníků zahraničních ekonomických operací.

Stejný postup platí pro položky vstupující do Arménie a určené pro jiné země v rámci EAEU. Arménie nicméně nemá společnou hranici se zbývajícími členy EAEU, takže veškeré zboží musí procházet přes Gruzii. Celní odbavení zůstává jedním z hlavních problémů zahraničních společností působících na arménském trhu. Aktuální informace o harmonizovaných tarifech EAEU lze nalézt na webu [Eurasian Commission](#).

Domácí distribuční kanály Arménie odpovídají malé velikosti země, populaci a trhu. Hlavní skladovací a velkoobchodní společnosti sídlí v Jerevanu. Problém z hlediska dopravy představují obchodní překážky a uzavření hranice s Tureckem a Ázerbájdžánem. Stále uzavřené hranice omezují možnosti vývozu a dovozu a zvyšují náklady na přepravu kvůli větší vzdálenosti i nedostatečné/nekvalitní infrastruktuře.

Arménie dopravně závisí na dostupnosti přes Gruzii. Dopravní cesta přes Gruzii (zpravidla prochází přístavy Poti a Batumi na pobřeží Černého moře) je spolehlivá, ale drahá. Pozemní trasa mezi gruzínskými přístavy a Jerevanem často představuje nejdražší část cesty. Spojení přes Írán je závislé na jediném společném hraničním přechodu a prochází komplikovaným terénem.

Většinu dovážených produktů a služeb zajišťují zástupci a distributoři. Služby pro celní odbavení a další záležitosti spojené s dovozem zboží poskytují tzv. brokeři. Většina společností v Arménii je relativně malá, i když existují významné výjimky včetně několika významných místních a evropských řetězců supermarketů (např. Carrefour) a několika obchodních domů. Velké společnosti, které zastupují více značek, mají často své vlastní distribuční centrum založené mimo Jerevan. Arménská firma Haypost (pošta a největší logistická a spediční firma) otevřela u Prahy své logistické centrum pro celou Evropu.

5.2 Formy a podmínky působení na trhu

Obchodní a investiční politika Arménie je relativně otevřená, navzdory značným překážkám v podobě stále rozšířené korupce, nadále spíše špatného podnikatelského prostředí a složitosti vymáhání zákonů. Země nestanovuje zásadní omezení zahraniční kontroly a práva na soukromé vlastnictví. Usazování a registrace podniků jsou rychlé. V žebříčku Doing Business (2020) se Arménie umístila na 47. místě ze 190 zemí.

Registrace podniku v Arménii je obecně rychlá a efektivní. Registrace se provádí elektronicky prostřednictvím Státního rejstříku právnických osob Ministerstva spravedlnosti Arménie (<https://www.e-register.am/en/>) na principu „one-stop shop“ a bezplatně. Pokud jsou dokumenty podle schválených vzorů, je registrace okamžitá (během jednoho dne). Pokud jsou dokumenty předkládány fyzicky nebo na dálku na základě plné moci, může schválení trvat až 1-3 pracovní dny. Nejsou minimální nároky na kapitál (může být od 1 USD).

Cizinci si mohou v Arménii vybrat ze široké škály dostupných organizačních forem pro podnikání. Existují následující právní formy subjektů: podnikatel / jediný majitel (Private Entrepreneur, PE), společnost s ručením omezeným (Limited Liability Company, LLC), akciové společnosti (Joint-Stock Company, JSC nebo Open Joint-Stock Company, OJSC), obchodní partnerství (Partnership), družstvo (Cooperative), privátní kapitálový fond (Private Equity Fund) a některé další formy (joint-venture, franchising, trust management, agency, commission, delegation). Jsou možné také různé formy zastoupení (Branch Office, Subsidiary, Representative Office, Permanent Establishment). Před registrací je potřeba zvážit řadu faktorů jako daně, ručení, náklady, struktura a další. Je vhodné využít právní poradenství v oblasti registrace podniků.

Kancelářské prostory v Jerevanu jsou široce dostupné. Pracovní síla je všeobecně poměrně dobře vzdělaná (zejména v technických oborech) a ve srovnání se západem je levná (ačkoli vzhledem k silnější měně se už tato konkurenční výhoda Arménie pomalu ztrácí). Zahraniční firmy využívají kvalifikovaných odborníků v elektrickém a počítačovém inženýrství, optice, softwarovém designu. Na administrativních pozicích v zahraničních firmách je běžná dobrá znalost angličtiny a/nebo ruštiny.

5.3 Marketing a komunikace

Běžnými způsoby propagace zboží jsou reklamy v televizi, rádiu a tištěných médiích. Rozšiřuje se používání billboardů, stojanů, plakátů a dalších venkovních reklamních ploch, stejně jako např. reklama na autobusech MHD. Marketingové kampaně na internetu (zejména facebook, instagram) představují možnou alternativu klasických kanálů s dosahem především na mladší ročníky. Reklama může být dojednána buď přímo s médii, nebo prostřednictvím reklamních agentur.

Reklama se řídí zákonem o reklamě, který stanovuje standardy a mj. říká, že oficiálním jazykem reklamy musí být arménština (netýká se tiskovin vycházejících v cizím jazyce). Text může být doprovázen cizojazyčným překladem za podmínky, že je vytištěn menším písmem. Pro propagaci léčiv, lékařských zařízení nebo léčebných metod je nutné povolení ministerstva zdravotnictví. Zákon zakazuje propagaci stimulačních nebo relaxačních účinků alkoholu a cigaret, zakazuje reklamu na zbraně (kromě loveckých či sportovních zbraní). Na propagaci bank, pojišťoven a jiných finančních institucí se vztahují specifická omezení.

5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví

Arménská legislativa (zákon o patentech, zákon o obchodní značce, zákon o copyrightu) formálně zaručuje ochranu duševního vlastnictví, a to prostřednictvím Agentury pro duševní vlastnictví Arménské republiky. V současné době je právní oblast duševního vlastnictví upravena zákony a právními předpisy, jakož i mezinárodními dohodami. Vztahuje se na literaturu, vědecká a umělecká díla včetně počítačových programů a databází, patenty, průmyslový design, know-how, obchodní tajemství, trademark a další.

Dodržování a vynucování zákona je však slabé a obrana komplikovaná. Proto jsou v Arménii běžná pirátská CD, programy, knihy, falešné značkové oblečení a další výrobky.

5.5 Trh veřejných zakázek

Trh veřejných zakázek se řídí zákonem o veřejných zakázkách, jenž vstoupil v platnost 22. 12. 2010. Text zákona je k dispozici pouze v arménštině. Regulačním orgánem je Státní agentura pro veřejné zakázky. V roce 2017 prošly předpisy o veřejných zakázkách zásadní reformou. Legislativa nyní stanoví čtyři různé druhy postupů pro zadávání veřejných zakázek. Jsou to elektronická aukce, výběrové řízení (tendr), žádost o cenovou nabídku a zadávání zakázek z jednoho zdroje (single-source procurement).

Typy výběrových řízení jsou otevřená výběrová řízení, uzavřená výběrová řízení a zadávání zakázek z jednoho zdroje. Informace o mezinárodních tendrech včetně příslušných podmínek (pravidla pro přihlášení, financování, dokumentace) jsou zveřejňovány na stránkách [Tender](#), [Gnumner](#) a [Armepps](#).

5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů

V Arménii převažuje systém hotovostních plateb, ačkoli roste využívání platebních karet v hotelech, restauracích a obchodech. Obchody mezi firmami jsou primárně prováděny bankovními převody, akreditivy nebo barterem. Na růstu využívání bankovních převodů má vliv zejména velké množství remitentů ze zahraničí a důvěra v zahraniční partnery. Většina bank převádí prostředky během 2–4 dnů. Arménský dram (AMD) je volně směnitelný. Podle zákona musí být ceny všeho zboží a služeb, majetku a výše platů stanoveny v AMD. Výjimky jsou pro transakce mezi místními a zahraničními firmami a určité transakce zahrnující zboží obchodované na světových trzích.

I s ohledem na omezenou solventnost některých subjektů se někdy mohou vyskytnout problémy s placením zakázek. Místní obchodníci někdy žádají úlevy v podmínkách splátek jako např. úvěr či barter. V takovém případě doporučujeme poskytnutí úvěru pouze na základě předchozích zkušeností s daným subjektem a i v takovém případě jen v omezené výši. Stejně tak je rozumné požadovat složení finanční zálohy u věrohodné místní banky.

Obchodní spory řeší arménské soudy (případně jiné orgány rozhodující ekonomické spory; se souhlasem stran sporu také smírčí soudy, pokud není na základě předchozí dohody obou stran ošetřen jiný způsob řešení).

5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria

Arménie zrušila vízovou povinnost pro státní příslušníky ze zemí EU. Od 10. ledna 2013 tak občané ČR, stejně jako ostatní občané EU a občané dalších čtyř zemí Schengenského prostoru, nepotřebují pro vstup na území Arménie a pobyt do 180 dní vstupní víza. O podmínkách vstupu pro pobyt delší než 180 dní je třeba se informovat na Velvyslanectví Arménie v Praze. Pro vstup je nutný platný cestovní pas (platnost musí přesahovat 6 měsíců). V Arménii oficiálně platí přihlašovací povinnost; cizinec musí do 3 dnů po vstupu na území Arménie ohlásit na policii místo svého pobytu (hotely tak činí automaticky), avšak v praxi registrace v současné době vyžadována není.

Před cestou doporučujeme ověření aktuálně platných bezpečnostních upozornění na webu MZV ČR a dobrovolnou registraci v systému DROZD. Při příjezdu není vyžadováno zdravotní pojištění, ale pojištění před cestou do zahraničí rozhodně doporučujeme. Zdravotnické služby na území Arménie jsou poskytovány za finanční úhradu – platí se v hotovosti v místě poskytnutí zdravotní péče, výše ceny závisí na úrovni zdravotnického zařízení. Zdravotní péče v hlavním městě Jerevanu, kde jsou zdravotnická zařízení zřízená ze zahraničních investic, je na dobré úrovni, ve venkovských oblastech je tato péče na nízké úrovni.

V Jerevanu lze platit kartou, ale běžnější a jistější je stále hotovost (obzvláště mimo hlavní město). MHD tvoří v Jerevanu jedna páteřní linka metra, síť autobusů a mikrobusů (maršrutky) a taxi. Centrum je kompaktní a dá se v něm pohybovat pěšky. Arménie i Jerevan jsou celkově velmi bezpečné, ale je vhodná opatrnost (možná drobná kriminalita, výrazně horší bezpečnost na silnicích apod.).

Vstup a pobyt cizinců z Arménie do ČR do 90 dnů upravují společná pravidla v rámci Schengenu. EU a Arménie mají uzavřenou dohodu o vízové facilitaci. Aktuální informace k vstupu cizinců jsou k dispozici na stránkách MZV ČR, MV ČR a ZÚ Jerevan.

5.8 Zaměstnávání občanů z ČR

Podmínky pro zaměstnávání cizinců na území Arménie (jak získat pracovní povolení a kdo ho zajišťuje, platy, minimální mzda, sociální zabezpečení) lze najít na webových stránkách Jurist.am nebo Armenian-Lawyer.com. Mezi ČR a Arménií není v oblasti sociální péče v platnosti žádná smlouva.

5.9 Veletrhy a akce

Většina veletrhů se odehrává v Yerevan Expo Center, další informace lze najít na stránce Expo.am.

Na rok 2024 jsou naplánovány následující hlavní akce:

- 1 DigiTec Expo - moderní technologie, IT a digitalizace
- 1 Caucasus Building and Reconstruction EXPO
- 1 ArmHiTec (International Exhibition of Arms and Defense Technologies)
- 1 Education and Career EXPO
- 1 EXPO Food & Drinks Yerevan
- 1 Lady EXPO: Beauty Expo
- 1 World of Childhood: Childhood International specialized Exhibition
- 1 Wine Days Yerevan - červen, koná se v centru Jerevanu
- 1 Auto Show - Armenia: International Automobile Exhibition
- 1 Armenia EXPO: Universal trade-industrial expo-forum
- 1 Build-EXPO Yerevan
- 1 Comp-EXPO Yerevan: Computers & IT Technologies Exhibition
- 1 Finance, Credit, Insurance and Audit EXPO
- 1 Furniture Salon: Furniture International specialized Exhibition
- 1 Industrial Armenia EXPO: Industrial Fair of Armenia
- 1 Inter Food EXPO: Food, Food production & Packing Expo
- 1 Polygraphy, Publishing, Advertisement
- 1 Rest & Entertainment EXPO: International Rest & Entertainment Expo
- 1 Trans-EXPO Yerevan: Transport & Logistics Exhibition
- 1 Areni Wine Festival - říjen, koná se ve městě Areni v provincii Vayots Dzor
- 1 Arm Prod EXPO: Food, Drinks, Food Processing Technologies and Agricultural Machinery & Equipment Expo
- 1 Health Service & Pharmacy EXPO Yerevan

6 Kontakty

Podkapitoly:

[6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu](#)

[6.2 Praktická telefonní čísla \(záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.\)](#)

[6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty](#)

6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu

V Arménii působí velvyslanectví České republiky v Jerevanu (působnost diplomatická a konzulární pro Arménskou republiku). Czech Trade, Czech Invest, Czech Tourism ani České centrum v Arménii nepůsobí. Arménii však nově částečně pokrývá regionální kancelář Czech Trade v gruzínském Tbilisi.

Velvyslanectví České republiky

Nalbandyan 48/1

0010 Jerevan, Arménie

Telefon: +374 10 519 373

E-mail: yerevan@embassy.mzv.cz

Web: www.mzv.cz/yerevan

Nouzový telefon: +374 44 090 644 (při volání z Arménie 044 090 644)

Aktuální informace o kontaktech, adrese a spojení, pracovní době úřadu jsou k dispozici na [webu ambasády](#).

6.2 Praktická telefonní čísla (záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.)

- | Společné číslo pro všechny druhy krizových situací (hasiči, policie i záchranná služba): 112 i 911
- | Hasiči: 101
- | Policie: 102
- | Lékařská záchranná služba: 103
- | Plynářská pohotovost: 104

6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

Níže uvádíme odkazy na webové stránky státních institucí Arménské republiky, nejrozšířenějších médií v Arménii a kontakty pro české občany cestující do Arménie.

České kontakty

- 1 [ZÚ Jerevan](#)
- 1 [Sociální síť ZÚ Jerevan](#)
- 1 [Časopis arménské diaspory v Česku](#)
- 1 [Arménská ambasáda v Praze](#)
- 1 [Podmínky cestování do Arménie](#)
- 1 [Dobrovolná registrace občanů při cestách do zahraničí DROZD](#)

Arménské státní instituce

- 1 [Vláda](#)
- 1 [Prezident](#)
- 1 [Parlament](#)
- 1 [Ministerstvo obrany](#)
- 1 [Ministerstvo hospodářství](#)
- 1 [Ministerstvo školství, mládeže, kultury a sportu](#)
- 1 [Ministerstvo pro mimořádné situace](#)
- 1 [Ministerstvo životního prostředí](#)
- 1 [Ministerstvo financí](#)
- 1 [Ministerstvo zahraničních věcí](#)
- 1 [Ministerstvo zdravotnictví](#)
- 1 [Ministerstvo high-tech průmyslu](#)
- 1 [Ministerstvo spravedlnosti](#)
- 1 [Ministerstvo práce a sociálních věcí \(stránky pouze v arménštině\)](#)
- 1 [Ministerstvo územní správy a infrastruktury](#)
- 1 [Centrální banka](#)
- 1 [Daňová správa](#)
- 1 [Národní statistický úřad](#)
- 1 [Arménská průmyslová a obchodní komora](#)
- 1 [Arménská rozvojová agentura](#)
- 1 [Americká obchodní komora v Arménii](#)
- 1 [Enterprise Armenia](#)
- 1 [Small&Medium Entrepreneurship Development National Center](#)
- 1 [Zlaté stránky](#)

Média

- 1 RFE/RL Armenian Service ([Radio Azatutyun](#))
- 1 [News.am](#)
- 1 [ArmInfo.info](#)
- 1 [Arka.am](#)
- 1 [Civilnet.am](#)
- 1 [En.168.am](#)
- 1 [Hetq.am](#)
- 1 [Panorama.am](#)
- 1 [Public Radio of Armenia](#)